

השיר "פַעְמֵי אָבִיב". עם פירושי המילים (ניתוח השיר בהמשך, למטה)

כתיבה ועריכה ופירוש המילים: המורה אלי פררה

<u>החריזה</u>	פַעְמֵי אָבִיב / חיים נחמן ביאליק
א	הִיְתָה רוּחַ אַחֲרָת, גָּבְהוּ שָׁמַי הַשָּׁמַיִם,
א	וַיִּגְלוּ מִרְחֻקִים בְּהִירִים, רַחְבֵי יַדַיִם –
ב	עַל-הָהָר עוֹמְדוֹת רַגְלֵי הָאָבִיב!
ג	עַל-הַמְּגָרֶשׁ עִם-שֶׁמֶשׁ אַדִּים חֲמִים מִשְׁתַּטְּחִים,
ג	מִן-הַעֲצִים הַרְטָבִים *פְּטוּרֵי צִיצִים מְתַפְתְּחִים –
ב	הִיְתָה רוּחַ אַחֲרָת מִסָּבִיב.
(*נְגָהוֹת – נוגה: אור מזהיר)	ד
ד	עוֹד לֹא-פָרְצוּ *הַנְּגָהוֹת, אֵין עוֹד צֹלְצְלֵי תְרוּעָה –
ה	מֵאֲלִיָּה תִתְפַּשֵּׁט שִׁירָה זָכָה וְצִנוּעָה,
ה	אוֹרוֹת רַבִּים כָּמוֹ בְּקַעִים וְעוֹלָיִם –
ו	*חֲבוּ כְמַעֵט! וְהִתְפָּרֵץ עַז הַחַיִּים הַחֲתוּמִים,
ו	יִצִיץ פְּתָאֵם וַיִּתְגַּל כָּל- *עֲזוֹז הָעֲלוּמִים,
ה	כָּל-הַכַּחוֹת *הַפְּרִים, הַגְּדוֹלָיִם!
ז	וַיִּמָּה-מִתּוֹק הָאוֹר וַיִּמָּה-מִתּוֹק הָרוּחַ!
ז	פָּנִים שִׁחְקוֹת בְּכָל, בְּאֶשֶׁר עֵין תִּנּוּחַ –
ח	שָׁם רְעוּתָה לִקְרֹאתָה מִזְהָרָת.
ג	וּמִכָּל אֶלֶי-כָּל חוּטֵי זָהָב נִמְתַּחִים;
ג	עוֹד מְעַט וְהַשְׁתַּפְּכָה בְּלִבְנֵת הַפְּרָחִים
ח	שִׁפְעַת נֶעַר הַלְזוֹ וְזֶה *הַעֲתָרָת.
ט	עוֹד מְעַט וְהַשְׁתַּפְּכוּ בַּפְּרָחִים לְבָנִים
ט	גַּם-נְעוּרֵי הַחֲדָשִׁים וְחִלְמוֹתֵי הַיְשָׁנִים,
ב	כִּי גַם-בָּם נִשְׁבָּה רוּחַ הָאָבִיב.
י	וּמִלְבָּבִי הַמְּלֹא כָּל- *הַגִּיגִי אֶשְׁיָחָה,
י	וּבְדַמְעוֹת מִזְהִירוֹת שְׁחוֹר יְאוּשֵׁי אֲדִיחָה –
ב	הִיְתָה רוּחַ אַחֲרָת מִסָּבִיב!

ניתוח השיר

מבנה השיר:

ראשיתו של השיר פשוטה וברורה; ארבעה בתים בני שש שורות, אולם בחלוקה פנימית של החרוזה, יש מורכבות ומוזרות: החרוזה לפי הבתים היא כדלקמן.

בית א': היא א.א.ב – ב.ג.ג. – בית ב': ד.ד.ה – ו.ו.ה. – בית ג': ז.ז.ח – ג.ג.ח. – בית ד': ט.ט.ב. – י.י.ב. מלבד המבנה הטכני הפורמלי, קצב השיר ומילות השיר נגועות בהתפעמות בלתי שגרתית ליופי הטבע והאביב. התפרצות כמעט מיטית ומלאת-נעורים, ואפילו כמעט ארוטית למראה האביב המתפרץ. הרבה קיטועים עם קווים מפרידים וסימני קריאה. מילים "חזקות" וטעונות כמו: "**והתפרץ עז החיים** **החתומים, יציץ פתאם ויתגל כל-עזו העלומים, כל-הכחות הפרים, הגדולים!**" או שורה אחרת בשיר: "**שפעת נער הלזו וזה העתרת.**" בשורה זו ובאחרות ניתן "לשמוע" את הקונוטציה לאותן מילים בהן משתמש ביאליק בשיר הארוטי ביותר שלו "העיניים הרעבות". שם נמצא את הביטויים האלה כמו: "**כל-עתרת [...]** שפעת חמדה מלאה..."

הדובר בשיר מתמלא התפעמות משתפכת למראה האביב המתפרץ ומשתמש במוטיבים ודימויים לתאר את האביב הזה. זהו אביב שכולו: "**רוח אחרת**"; "**שירה זכה וצנועה**"; "**אורות רכים**"; "**ומה-מתוק האור ומה-מתוק הרוח!**"; "**עז החיים החתומים**" וכן הלאה וכן הלאה.

מבחינת המבנה, כל שלושת הבתים הראשונים באים לדבר ולתאר אובייקטיבית, כביכול, את התפרצות האביב. אולם בבית האחרון הרביעי מתגלית, כדרכו בקודש של ביאליק, אותה תכונת-שיר הנקראת "השיר המתהפך". אמנם לא במובן המלא של תכונת-שיר זו. יש זיקה בתיאור אמביוולנטי בין התפרצות האביב לתחושה הסובייקטיבית של הדובר לגבי חייו הוא. הוא יוצר הקבלה בין תואמת בין שני האירועים האלה. יש בבית האחרון הארה של "מן הכלל אל הפרט". מן ההתפעמות האובייקטיבית למראה האביב המתפרץ אל ההפנמה של האני המשורר: "**עוד מעט והשתפכו פפוחים לבנים גם-נעורי** **החדשים ונחלמותי הישנים**". אלו אותן נעורים וחלומות שעליהם ביאליק המשורר מבכה בהרבה משיריו. נעורים שנעלמו והוא לא ידעם, כמו בשיר "הכניסיני תחת כנפך" ובשיר "ואם ישאל המלאך". אלו אותם חלומות שהכוכבים רימו אותו בהם (בשיר "הכניסיני תחת כנפך") וכאן בשיר זה פתאום ביאליק המלא תקווה וחדנות-נעורים מסלק מעליו את הדכדוך הנפשי ויאושו באמירה מדויקת וחסרת-פניות: "**ובדמעות מזהירות שחור יאוש אדיחה** –".

אם נבחן את המוטיבים שבשיר שלפנינו בזיקה והשוואה לשירים אחרים בהם מרבה המשורר להשתמש, נגלה הקבלה לאותם רעיונות למשל: מהו אותו "שחור היאוש" המדיח את ייאוש? האם זה בגלל ש"היתה רוח אחרת מסביב". כדברי השורה האחרונה בבית הראשון? אם נבחן באלו דימויים ומוטיבים אנו מוצאים אותם גם בשירים אחרים, נצליח לגלות את ההקשר ואת הזיקה ביניהם. ביטויים בשיר כמו: "אור מתוק"; "רוח אחרת"; "שירה זכה" אלו ביטויים שביאליק השתמש בשירים כמו "לבדי" או בשיר שכמעט דומה לשיר "פעמי אביב" – השיר "בשורה". נמצא אותם מוטיבים ורעיונות. האם הדברים כפשוטם, סתם התפעלות רגשית מיופי האביב, או כדברי השיר "בשורה": "**תבוא בקרבי פריח גן-עדן וכטללי תחיה**". בוודאי שאין להתעלם מתקופתו ומהרוח החדשה בתחיה הלאומית של העם היהודי בגלות מזרח אירופה ואירופה בכלל. תחיה שביאליק נתן לה את כל ביטויו הרגשי בשירו. אלו שירים בהם ביטא את "האני מאמין" שלו לתחיה ולמענה גייס את שירתו הלאומית והציבורית. אבל גם כך ללא המטען הלאומי, יש בשיר "פעמי אביב" יופי והלל להתפעמות מיופי הטבע וההתפעלות הרגשית והפורצת של הדובר עומדת בפני עצמה ביופי הביטוי השירי של ביאליק.

שם הקובץ:	פעמי אביב.doc
ספרייה:	C:\Documents and Settings\אלי פרה\בית
תבנית:	הלחמי\סיכומים\ח.נ. ביאליק\שירי ביאליק - סיכומים
תואר:	C:\Documents and Settings\אלי פרה\Application Data\Microsoft\Templates\Normal.dot
נושא:	השיר "פְּעָמֵי אָבִיב"
מחבר:	fera-ely
מילות מפתח:	
הערות:	
תאריך יצירה:	10:34:00 16/11/2006
מספר שינוי:	4
נשמר לאחרונה בתאריך:	18:18:00 02/05/2011
נשמר לאחרונה על-ידי:	Beit halahmi
זמן עריכה כולל:	98 דקות
הודפס לאחרונה ב:	18:18:00 02/05/2011
מספר עמודים:	החל מההדפסה האחרונה שהושלמה 2
מספר מילים:	926 (בערך)
מספר תווים:	4,634 (בערך)